

Brüssel, 3. oktoober 2023
(OR. en)

13307/23

SOC 635
EMPL 454
ECOFIN 916
EDUC 365

MÄRKUS

Saatja:	Tööhõivekomitee
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Tööhõivekomitee põhisõnumid, mis põhinevad iga-aastasel tulemusaruandel ja tööhõive olukorra jälgimise vahendil – Kinnitamine

---

Delegatsioonidele edastatakse tööhõivekomitee põhisõnumid, mis põhinevad iga-aastasel tulemusaruandel ja tööhõive olukorra jälgimise vahendil, eesmärgiga kinnitada need nõukogu (tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimused) 9. oktoobri 2023. aasta istungil.

Tulemusaruande täielik tekst on esitatud dokumendis 13307/23 ADD 1.

Tööhõive olukorra jälgimise vahend on esitatud dokumendis 13307/23 ADD 2.

Tööhõivekomitee põhisõnumid, mis põhinevad 2023. aasta tulemusaruandel ja tööhõive olukorra jälgimise vahendil

1. Tööhõivekomitee koostas ELi toimimise lepingu artiklis 150 talle antud ülesannetest lähtudes nõukogu jaoks oma iga-aastase ülevaate tööhõiveolukorrast ELis. Ülevaate aluseks on 2023. aasta tööhõive olukorra jälgimise vahend,¹ mille abil jälgitakse edusamme 2030. aasta eesmärkide suunas, ning selles on ülevaatlikult kindlaks määratud tähtsamad tööhõivealased väljakutsed ja head tööturutulemused ELis ja igas liikmesriigis.
2. Tööhõivekomitee näitajate töörühmas mai lõpus kokku lepitud selle aasta tööhõive olukorra jälgimise vahendi peamised järeldused on kokku võetud 2023. aasta tulemusaruandes. Need täiendavad järeldusi, mis tulenevad nõukogu riigipõhiste soovitude ja muude nõukogu soovitude rakendamise mitmepoolsest järelevalvest tööhõivekomitee poolt Euroopa poolaasta raames.
3. Nii tööhõive olukorra jälgimise vahend kui ka tulemusaruanne sisaldavad teist järjestikust aastat ELi 2030. aasta peamisi tööhõive ja täiskasvanuhariduse valdkonna eesmärke, mille Euroopa Komisjon esitas Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavas ning mida ELi juhid pidasid tervitatavaks 2021. aasta mais Portos toimunud sotsiaaltippkohtumisel ja Euroopa Ülemkogu 2021. aasta juuni kohtumisel, ning nendega seotud riiklikke eesmärke, mille liikmesriigid on seadnud ning mis esitati tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste (EPSCO) nõukogu 2022. aasta juuni istungil.

---

¹ Nimetatud vahend põhineb ühise hindamisraamistiku järeldustel. Ühine hindamisraamistik on näitajatel põhinev ning tööhõivekomitee, sotsiaalkaitsekomitee ja komisjoni ühistööna valminud hindamisvahend, mis hõlmab tööhõivesuunistes osutatud üldisi ja konkreetseid poliitikavaldkondi ning mille eesmärk on kindlaks määrata nendes valdkondades tähtsamad väljakutsed ja head tööturutulemused ning toetada liikmesriike prioriteetide seadmisel.

4. Lisaks hõlmab selle aasta tulemusaruandes esitatud analüüs tulevikku vaadates minimaalset aastast tööhõive kasvu, mis on ELi ja liikmesriikide tasandil vajalikud selleks, et saavutada 2030. aastaks vastavad tööhõive määra eesmärgid, ning tuuakse esile ka konkreetsete elanikkonnarühmade potentsiaal aidata kaasa kõnealuse eesmärgi saavutamisele.
5. Hoolimata tõsistest väljakutsetest, nagu Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu, energiakriis ja inflatsioonisurve, toimus ELi majandus 2022. aastal suhteliselt hästi ja tööturg jäi vastupidavaks ning tööhõive ja töötuse määrad saavutasid uued rekordtasemed.
6. Täpsemalt paranes ELi 27 liikmesriigis 20–64aastaste tööhõive määr 2022. aastal veelgi, jõudes 74,6 %-ni (1,5 protsendipunktiline kasv, võrreldes 2021. aastaga), mis on alates 2009. aastast kõigi aegridade kõrgeim määr. 2022. aastal suurenes tööhõive määr kõigis peamistes vanuserühmades (noored, parimas tööeas ja eakamad töötajad) ELi tasandil. Lisaks paranes kõigis liikmesriikides 20–64aastaste tööhõive määr 2022. aastal võrreldes 2021. aastaga ning peaaegu kõigis ELi liikmesriikides ületas tööhõive määr (20–64aastased) 2022. aastal pandeemiaeelset taset (2019). 2022. aastal jätkus ELis aktiivsuse määra (20–64aastaste inimeste puhul) paranemine. See jõudis 79,4 %-ni, mis on 1 protsendipunkti võrra rohkem kui 2021. aastal, kusjuures naiste panus sellesse arengusse oli suurem.
7. Üle 15-aastaste töötuse määr vähenes ELis 2022. aastal 2021. aastaga võrreldes keskmiselt 0,9 protsendipunkti võrra 6,2 %-ni, kusjuures 2022. aastal registreeriti langust peaaegu kõigis liikmesriikides. Lisaks vähenes 2022. aastal ELi 27 liikmesriigis ka pikaajalise töötuse määr.

8. ELi noorte (15–24aastased) töötuse määr vähenes 2022. aastal, võrreldes aasta taguse ajaga, kuid ületab siiski üldist töötuse määra kahekordselt, mis osutab, et tegemist on olulise väljakutsega ja jätkuvalt on vaja tugevdada noorte tööhõivet. Mittetöötavate ja mitteõppivate 15–29aastaste (NEET-noored) osakaal vähenes ELis 2022. aastal 1,4 protsendipunkti võrra, jõudes 2022. aastal 11,7 %-ni. Lisaks püsib ELi 27 liikmesriigis sooline tööhõivelõhe, st 20–64aastaste meeste ja naiste tööhõive määra erinevus endiselt kõrgel tasemel, kuigi see veidi langes, 10,9 %-lt 2021. aastal 10,7 %-le 2022. aastal. Seetõttu on nendes kahes valdkonnas vaja teha märkimisväärsed edusamme. Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava kohaselt peab Euroopa selleks, et saavutada tööhõive määra peamine eesmärk (78 %) 2030. aastaks, püüdma vähendada soolist tööhõivelõhet 2019. aastaga võrreldes vähemalt poole võrra ning vähendada 2030. aastaks NEET-noorte osakaalu 15–29aastaste seas 12,6 %-lt (2019) 9,0 %-le (vähenemine 3,6 protsendipunkti võrra), eelkõige parandades nende tööhõiveväljavaateid.
9. Tulevikku vaadates on komisjoni 2023. aasta kevadise majandusprognoosi üks peamisi järeldusi see, et tööturu jätkuv pingestatus, oskuste nappusest tingitud varutööjõu hoidmine ja suur nõudlus, eeskätt teenuste järele, peaksid leevendama majanduskasvu aeglustumise mõju tööturule. Seda arvesse võttes prognoositakse tööhõive kasvuks ELis käesoleval aastal 0,5 %. 2024. aastal peaks tööhõive kasv olema jätkuvalt mõõdukas (0,4 %), mis tähendab vähem töökohti loovat majanduskasvu kui 2022. aastal. Töötuse määr peaks 2023. aastal jääma ELis ajalooliselt madala taseme (6,2 %) lähedale, langedes seejärel 2024. aastal 6,1 %-le.

10. Mis puudutab eelkõige tööhõive määra peamist eesmärki 2030. aastaks, siis 2022. aastal aitasid tugevad tööturutingimused olulisel määral teha edusamme 78 %-lise määra saavutamiseks 2030. aastal. Eesmärgi saavutamine 2030. aastaks eeldab keskmiselt 3,4 protsendipunkti suurust kasvu ELi tasandil, kuid kaheksa liikmesriiki soovivad suurendada oma tööhõive määra veelgi enam, et saavutada oma riiklikud eesmärgid. Tuginedes viimastele kättesaadavatele iga-aastasele tööjõu-uuringu andmetele tööhõive määra kohta (20–64aastased), ületasid viis liikmesriiki 2022. aastal oma riiklikud eesmärgid ja üks riik on oma eesmärgi saavutanud. Lisaks oli tööhõive määr juba 2022. aastal 11 liikmesriigis (aasta tagasi kaheksas liikmesriigis) ELi peamisest eesmärgist (78 %) kõrgem.
11. Võrreldes hiljutist (2022) tööhõive kasvu liikmesriikides keskmise aastase tööhõive kasvuga (COVIDi-eelsel) perioodil 2013–2019 ja minimaalse (aastase) tööhõive kasvuga, mida iga liikmesriik vajab riikliku tööhõive määra eesmärgi saavutamiseks, võib järeldada, et 2022. aastal saavutas enamik liikmesriike tööhõive määrade kasvu, mis oli suurem kui vastavad COVIDi-eelsed keskmised määrad, ning et rahvastiku vähenemise tõttu vajaks enamik liikmesriike oma riiklike eesmärkide saavutamiseks väiksemat minimaalset iga-aastast tööhõive kasvu kui kriisieelsel perioodil.

12. Tööhõive määra 2030. aasta eesmärgi saavutamisel tehtud edusammude analüüsi ja jälgimise raames on kasulik uurida ka eri elanikkonnarühmade (nt noored, parimas eas ja eakamad töötajad) tulemuslikkust ning teha kindlaks need, kelle tulemuslikkus on keskmisest madalam. Kui võtta iga liikmesriigi ja alarühma potentsiaali aluseks erinevus konkreetse tööhõive määra ja vastava ELi keskmise tööhõive määra vahel (või selle elanikkonnarühma kolme kõrgeima tööhõive määraga ELis), siis hüpoteetiliselt võib konkreetsete rühmade tööhõive määra tõstmine tuua kasu. See kehtib paljudes ELi liikmesriikides eelkõige madala kvalifikatsiooniga töötajate (naised ja mehed) kohta.
13. Hilisemas etapis arutab tööhõivekomitee näitajate töörühm ka meetodilist lähenemisviisi seoses täiskasvanuhariduse 2030. aasta peamiste ja riiklike eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude jälgimisega, võttes arvesse, et 2022. aastal on andmeallikaks täiskasvanuhariduse uuringu asemel tööjõu-uuring.
14. Liikmesriikide temaatiliste prioriteetide osas osutab 2023. aasta tööhõive olukorra jälgimise vahendi tulemus mitmele peamisele tööhõivealasele probleemile. Oskuste ja elukestva õppe valdkonnas on need peamiselt seotud oskuste mittevastavusega tööturu vajadustele ja vähese osalemisega koolituses. Euroopa oskuste aasta peaks andma uue tõuke elukestvatele õppele, andes inimestele ja ettevõtetele võimaluse aidata kaasa rohe- ja digipöördele, toetades innovatsiooni ja konkurentsivõimet. Haridus- ja koolitussüsteemide puhul on peamised väljakutsed haridustulemuste sõltuvus sotsiaal-majanduslikust taustast, põhioskuste ja kolmanda taseme hariduse omandamise madal tase, haridussüsteemist varakult lahkumine ja õpetaja elukutse vähene atraktiivsus.

15. Probleeme on tuvastatud ka tööturul osalemise valdkonnas, sealhulgas konkreetsete rühmade puhul, nagu eakad töötajad, noored, naised, madala kvalifikatsiooniga töötajad ja kolmandate riikide kodanikud. Mõnes riigis esineb probleeme seoses töötushüvitiste toimimisega ja/või maksu- ja hüvitissüsteemide mõjuga tööturul osalemisele (nt madala palga lõks, töötuslõks). Soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas on üheks peamiseks probleemiks soolise tööhõivelõhe püsimine, samas kui töö- ja eraelu tasakaalu valdkonnas on peamised küsimused hooldusteenuste pakkumine ja kasutuselevõtt ning lapsevanemaks olemise mõju tööturul osalemisele. Mõnes liikmesriigis valmistab endiselt muret ka tööturu killustatus, samas kui aktiivse tööturupoliitika ja avalike tööturuasutuste toimimise valdkonnas on tuvastatud täiendavaid probleeme.
16. Analüüsis tuuakse välja ka ELi ühised hiljutised positiivsed suundumused ja tähelepanu vajavad negatiivsed suundumused. Eelkõige juhitakse tööhõive olukorra jälgimise vahendis tähelepanu mitmele positiivsele arengule ajavahemikul 2021–2022: 20–64aastaste tööhõive määra suurenemine kõigis liikmesriikides; kogutööhõive suurenemine 25 liikmesriigis; eakamate töötajate tööhõive määra suurenemine 24 liikmesriigis; NEET-noorte osakaalu vähenemine 15–29aastaste seas 19 liikmesriigis; elukestvas õppes osalemise suurenemine (viimase nelja nädala jooksul hariduses ja koolituses osalenud 25–64aastaste täiskasvanute osakaal) 15 liikmesriigis. Mõnda neist iga-aastasest suundumustest kinnitab kolme aasta jooksul toimunud pikemaajaliste arengute analüüs. Tööhõive olukorra jälgimise vahendis tuuakse aga välja ka mitu negatiivset suundumust ajavahemikul 2021–2022: nominaalse tööjõu ühikukulu vähenemine 21. liikmesriigis ja isiklikest ja perekondlikest kohustustest tingitud tööturult kõrvalejäämise ja osalise tööajaga töötamise suur esinemissagedus 13 liikmesriigis.
17. Tööhõivekomitee hiljutine mitmepoolne järelevalvetöö näitab, et liikmesriigid on viinud ellu reforme kõigis poliitikavaldkondades, mida tööhõive olukorra jälgimise vahendis peetakse prioriteetseteks, kuid endiselt on lahendamata probleeme, nagu on rõhutatud ka 2023. aasta riigipõhistes soovitusetes.

18. Liikmesriigid on kehtestanud või kavatsavad kehtestada oskuste täiendamise ja ümberõppe poliitika, mille eesmärk on tegeleda suureneva oskuste nappusega suure nõudlusega sektorites (nt tervishoid), tegeleda oskuste mittevastavusega tööturu vajadustele ja kohendada tööjõu oskusi muutuva töömaailmaga, sealhulgas ESF+ ja taasterahastu „NextGenerationEU“ vahendite toel. Pingelise tööturu ja madala tööpuuduse tingimustes pakuvad liikmesriigid üha enam koolitusmeetmeid, mis on suunatud peamiselt kõige haavatavamatele, kelle potentsiaali ei ole veel ära kasutatud. Praegu tehakse jõupingutusi, et parandada avalike tööturuasutuste teenuste osutamist ja suutlikkust, sealhulgas digi- ning paremate tööturu ja oskuste prognoosimise vahendite kaudu. Lisaks suurendavad liikmesriigid jõupingutusi, et parandada õpetajate oskusi, eelkõige nende digioskusi, ning suurendada õpetaja elukutse atraktiivsust.
19. Liikmesriikide tööturu killustatus mõjutab jätkuvalt teatavaid rühmi, eelkõige noori, naisi, rändajaid ja madala kvalifikatsiooniga töötajaid. Mõnel juhul on mittevabatahtliku osalise tööajaga töötamise määr endiselt kõrge ning ajutistelt lepingutelt tähtajatutele lepingutele ülemineku määr on madal. Kogu 2022. aasta jooksul jätkasid paljud liikmesriigid jõupingutusi, et soodustada tähtajatuid lepinguid kui tüüpilist töökorraldust. Võitlus ebatüüpiliste töösuhete ja iseenda tööandjana tegutsemise kuritarvitamise vastu ning deklareerimata töö probleemiga tegelemine on jätkuvalt paljude liikmesriikide poliitilise tegevuskava prioriteet. Lisaks on oluliseks muutunud ka platvormitöö, mis aitab luua töökohti, aga millega kaasnevad ka probleemid seoses õiglase töötingimustega.

20. Seoses tööjõu maksustamisega kehtestasid paljud liikmesriigid 2022. aastal energia- ja toiduhindade tõusu tõttu meetmed, et leevendada inflatsiooni mõju kodumajapidamiste ja töötajate sissetulekule. Paljudes liikmesriikides on tehtud edusamme ka maksusüsteemi rohestamisel ja selle kujundamisel kestlikku majanduskasvu rohkem toetavaks. Kaasava majanduskasvu toetamiseks on mitme liikmesriigis siiski veel palju arenguruumi, et liigutada maksukoormus tööjõult mujale ning parandada oma maksu- ja hüvitissüsteemi. Hästi kavandatud piirmaksumäärad võivad soodustada eelkõige leibkonna teise palgasaja osalemist tööturul ja pikemalt töötamist. Lisaks on paljudes liikmesriikides madalapalgaliste töötajate maksukiil endiselt suur.
21. Hoolduskohustused, sealhulgas pikaajalist hooldust vajavate inimeste ja laste eest hoolitsemine, on paljudes liikmesriikides endiselt üks peamisi tegureid, mis takistab naiste osalemist tööturul ja täistööajaga töötamist, hoides umbes 7,7 miljonit naist tööturult eemal. Üldiselt on siiski märgata edusamme taskukohasele ja kvaliteetsele alusharidusele ja lapsehoiule juurdepääsu pakkumisel, eelkõige luues rohkem vabu kohti ja toetades madala sissetulekuga perekondi teenustele juurdepääsul. Mõnel juhul on alushariduses ja lapsehoiuse osalemist suurendatud kohustusliku kooliea alandamisega. Vaatamata tehtud jõupingutustele on endiselt olulisi probleeme kehvades sotsiaal-majanduslikes tingimustes elavate laste juurdepääsu parandamisel ning alushariduse ja lapsehoiu kohandamisel puuetega või erihooldust vajavate laste vajadustele.

22. Tööhõivekomitees sotsiaaldialoogi kaasamise teemal toimunud läbivaatamine näitas, et kõigis liikmesriikides väga väheste eranditega on sotsiaaldialoogi institutsiooniline raamistik enam kui piisav. Siiski on endiselt äärmiselt oluline vältida sotsiaalpartnerite pelgalt formaalset kaasamist ning tagada õigeaegne ja sisukas konsulteerimine kogu poliitikakujundamise protsessi jooksul. Konsultatsioonide kvaliteet saab samuti paraneda, kui seda toetavad tõenditel põhinevad leiud ja kavandatava õigusakti mõju eelhindamine.
23. Seoses 2023. aasta kevadpaketi, mille komisjon võttis vastu 24. mail, märkis tööhõivekomitee koos sotsiaalkaitsekomiteega 2023. aasta juunis toimunud EPSCO nõukogu istungiks 2023. aasta Euroopa poolaasta kohta koostatud horisontaalses ühisarvamuses, et riigipõhiste soovitude arv EPSCO nõukogu pädevusse kuuluvates valdkondades on endiselt piiratum kui taaste- ja vastupidavusraha kasutuselevõtu eelnenud poolaasta tsüklites. Nõukogu võttis samuti teadmiseks kõigile liikmesriikidele esitatud horisontaalsete riigipõhiste soovitude suhteliselt suure arvu, rõhutades samas, et tuleks säilitada riigipõhiste soovitude riigipõhine olemus.
24. Oma arvamuses kutsusid tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee üles tihedamale koordineerimisele majandus-, eelarve-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitika vahel,² võttes arvesse praeguseid väga mitmesuguseid sotsiaal-majanduslikke riske ja poliitilisi probleeme, mida mõjutab Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda, ning pidades silmas õiglase rohe- ja digipöörde ning kestliku ja kaasava majanduskasvu tagamist. Sellega seoses jääb üheks peamiseks prioriteediks EPSCO nõukogu ja selle komiteede rolli tugevdamine Euroopa poolaasta raames, samal ajal tunnistades vajadust jätkata jõupingutusi komiteede järgimishandite ajakohastamiseks, Euroopa poolaasta praeguse fookuse säilitamiseks kooskõlas aluslepinguga ja halduskoormuse riskide vältimiseks.

---

² Kooskõlas vastavate aluslepingul põhinevate pädevustega ning subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttega.

25. Vastates sellele üleskutsele ning EPSCO nõukogu³ 2022. aasta märtsi varasemale üleskutsele on näitajate töörühm alustanud arutelu tööhõivekomitee järelevalve- ja aruandlusvahendite üle, et muuta vahendid eesmärgipärasemaks. Selle hindamise praegu pooleliolev esimene etapp hõlmab kõigi muude vahendite lähtealusena ühise hindamisraamistiku läbivaatamist.
26. Euroopa poolaasta on kestliku ja kaasava majanduskasvu, konkurentsivõime, tööhõive ning piisava sotsiaalkaitse ja sotsiaalse kaasatuse edendamisel jätkuvalt tõhus koordineerimisvahend. 2024. aasta Euroopa poolaasta tsüklis tuleks jätkata praeguste ja tulevaste tööturu väljakutsete käsitlemist ebakindlate ülemaailmsete geopoliitiliste ja majanduslike väljavaadete taustal, sealhulgas seoses Venemaa agressioonisõjaga Ukraina vastu ja kliimahäiretega seotud sündmustega. Euroopa poolaasta järgmises tsüklis tuleks jätkuvalt toetada rohe- ja digipööret ning käsitleda demograafiliste muutuste mõju tööturule. Nagu tööhõive olukorra jälgimise vahendis märgitakse, tuleb ELi 2030. aasta peamiste ja riiklike eesmärkide saavutamiseks tegeleda struktuursete probleemidega sellistes valdkondades nagu tööturul osalemine ja aktiivne tööturupoliitika, haridus ja koolitus, oskused ja elukestev õpe, maksu- ja hüvitissüsteemide toimimine, sooline võrdõiguslikkus, töö- ja eraelu tasakaal ning tööturu killustatus.

---

³ Vt nõukogu dok 6933/22.